

POSTANOWIENIE

Dnia 14 listopada 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Romualda Spyt

SSN Herbert Szurgacz

w sprawie z wniosku L. O.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.

o wyrażenie zgody na opłacenie składek po terminie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 listopada 2007 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Apelacyjnego
z dnia 25 września 2006 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie, poprzedzające go
postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w K. z dnia 1 czerwca 2006, sygn. akt [...] roku i
przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu - Sądowi Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K. do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 25 września 2006 r., Sąd Apelacyjny oddalił
zażalenie wnioskodawcy L. O. od postanowienia Sądu Okręgowego-Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w K. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń

Spółecznych Oddziałowi w K. o wyrażenie zgody na opłacenie składek po terminie, podzielając stanowisko Sądu pierwszej instancji, według którego kwestia wyrażenia zgody na opłacenie składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne po terminie nie podlega kontroli sądowej, gdyż nie mieści się w zakresie spraw, w których zgodnie z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.) Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązany jest wydać decyzję, od której przysługują środki odwoławcze do sądu.

Według ustaleń faktycznych, organ rentowy (decyzją z dnia 4 października 2005 r.) nie wyraził zgody na opłacenie przez wnioskodawcę po terminie składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za miesiące od września 2001 r. do listopada 2002 r., luty, marzec, maj, czerwiec 2003 r., od sierpnia do października 2003 r. oraz od listopada 2004 r. do lipca 2005 r. Odrzucając odwołanie wnioskodawcy Sąd uznał, że w sprawie zachodzi niedopuszczalność drogi sądowej, powołując się na wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 3 listopada 2000 r. III AUa 774/2000 (OSA 2001 nr 2, poz. 5), w którym przyjęto, że stanowisko ZUS wyrażone w przedmiocie przywrócenia terminu do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie, zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 2 zdanie drugie ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, nie podlega kontroli sądowej.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości skargą kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy i zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 14 ust. 2 pkt. 2 zdanie 2 w związku z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, wniósł o jego uchylenie w całości jak i poprzedzającego go postanowienia Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, wraz z orzeczeniem o kosztach.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona. Sądy obu instancji dokonały błędnej wykładni art. 14 ust. 2 pkt. 2 zdanie 2 w związku z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Problematyka wykładni art. 14 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, była już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego. W uchwale z dnia 8 stycznia 2007 r., I UZP 6/06 (OSNP 2007 nr 13-14,

poz. 197) wskazano że „sąd, rozpoznający odwołanie od decyzji organu rentowego odmawiającej wypłaty zasiłku chorobowego, bada zachowanie terminu do opłacenia składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe oraz zasadność odmowy wyrażenia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zgody na opłacenie składki po terminie”. Przepis art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym do 1999 r. stanowił, że w uzasadnionych przypadkach na wniosek zainteresowanego, ZUS może przywrócić termin do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie. Zwrot „Zakład może przywrócić termin” sugerował pozostawienie omawianej kwestii do swobodnego uznania organu rentowego. Nowe brzmienie art. 14 ust. 2 pkt 2 zdanie drugie nadane przez art. 1 pkt 9 lit. a ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. (Dz.U. Nr 110, poz. 1256) zmieniającej ustawę z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2000 r., („Zakład może wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie”) podkreśla „swobodny charakter działań ZUS w tym zakresie”, co wszakże nie uzasadnia wyłączenia tej kwestii spod kontroli sądowej. Wyrażenie przez ZUS zgody, bądź jej odmowa, na opłacenie składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne po terminie nie wymaga wydania przez Zakład odrębnej decyzji, aczkolwiek jej nie wyłącza. Ustawa systemowa przewidywała wydawanie decyzji w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności ustalania wymiaru składek, a także umarzania należności z tytułu składek, przy czym wyliczenie w niej zawarte nie ma charakteru wyczerpującego (świadczy o tym sformułowanie „w szczególności”), jak również w innych konkretnie wymienionych sprawach, określonych w przepisach ustawy (art. 24 ust. 1). Z art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy nowelizującej z dnia 23 grudnia 1999 r.) wynika, że ubezpieczenie chorobowe ustaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, za który nie opłacono w terminie składki należnej na to ubezpieczenie. ZUS na wniosek ubezpieczonego może wyrazić zgodę na opłacenie składki po terminie. W brzmieniu obowiązującym przed nowelizacją przepis ten stanowił, że na wniosek zainteresowanego ZUS może przywrócić termin do opłacenia składki. Dokonana zmiana treści przepisu art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie ma, w ocenie Sądu Najwyższego, merytorycznego znaczenia. Zarówno przed nowelizacją jak i obecnie możliwe jest

niewuwzględnienie przekroczenia terminu do opłacenia składki i uznanie, że mimo przekroczenia nie ustało ubezpieczenie. Z tego punktu widzenia, nie ma istotnego znaczenia, określenie tej możliwości jako przywrócenia terminu czy też jako zgody na opłacenie składki po terminie. Organ rentowy został wyposażony w kompetencję wyrażenia zgody na opłacenie składki po terminie, czyli uznania, że mimo nieopłacenia składki w terminie ubezpieczenie nie ustało. W ustawie nie zostały określone przesłanki „wyrażenia zgody” na opłacenie składki po terminie, co jednak nie oznacza przyznania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych niczym nieskrępowanego uznania w uwzględnieniu lub niewuwzględnieniu wniosku o wyrażenie zgody. Przyznana kompetencja winna być wykonywana według sprawdzalnych, sprawiedliwych kryteriów. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyposażony w uprawnienie wyrażania zgody na opłacenie składki po terminie winien ujawnić jakimi przesłankami kierował się odmawiając jej, a jego decyzja podlega merytorycznej ocenie sądu. Podobny pogląd został wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2001 r., II UKN 577/00, (OSNP 2003 nr 15.poz. 361). Wskazano w nim, że „decyzja organu rentowego o odmowie przywrócenia terminu do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne (obecnie niewyrażenie zgody na opłacenie składki po terminie) podlega zaskarżeniu do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych”. W uzasadnieniu tego wyroku stwierdzono, że brak podstaw do wyłączenia z dopuszczalności zaskarżenia m.in. decyzji Zakładu dotyczących przywrócenia terminu do opłacenia składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne (w brzmieniu ustawy obowiązującym w 1999 r.), czy też obecnie wyrażenia zgody na opłacenie składki po terminie, są to bowiem sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych (art. 476 § 2 pkt 1 i 3 k.p.c.) i jako takie mają charakter sprawy cywilnej w rozumieniu art. 1 k.p.c.

Podzielając przedstawione stanowiska, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c. postanowił jak w sentencji.